

Rovfågelsträcket över Falsterbohalvön hösten 1999

*The raptor migration past the Falsterbo peninsula
in the autumn of 1999*

För fjortonde året i följd studerades rovfågelsträcket i Falsterbo dagligen 1 augusti till 20 november. Kön och ålder bestämdes hos en stor andel av fåglarna. En god häckningssäsong och gynnsamt väder för koncentration av sträcket till Falsterbohalvön ledde till den bästa säsongen i modern tid med totalt ca 58 000 inräknade rovfåglar. Rekordsummor bokfördes för hela sex arter!

AV NILS KJELLÉN

ROVFÅGELSTRÄCKET I FALSTERBO har studerats kontinuerligt under fjorton år, med ambitionen att bestämma kön och ålder hos så stor andel av fåglarna som möjligt. Bakgrund för projektet (Kjellén 1988) och resultat från de första tretton åren (Kjellén 1999a och tidigare) har publicerats i *Anser*. En utvärdering av de fem första åren redovisades i *Ornis Scandinavica* (Kjellén 1992) och olika arters koncentrationsgrad till Falsterbo diskuteras i *Ornis Svecica* (Kjellén 1997). De årliga variationerna i antal samt köns- och åldersfördelning behandlas av Kjellén 1998.

Projektet leds av författaren och har under året finansierats med anslag från Nils Olof Berggrens fond.

FÄLTARBETE Under perioden 1 augusti till 20 november kunde daglig bevakning av sträcket upprätthållas. Räkningar har skett från gryningen och så länge något påtagligt sträck noterats. Observationsplats har, främst på grund av vindriktningen, valts så att en så stor del av sträcket som möjligt kunnat studeras närmare. Detta innebär i vissa fall förflyttningar mellan olika observationsplatser under dagen. Majoriteten av observationerna har dock bedrivits i området mellan Nabben och Fyren.

Som räknare har främst författaren fungerat med Bengt Grandin och Pekka Westin som avlösare enskilda dagar. Under säsongsavslutningen, 16-20 november, har dagssummor erhållits från Gunnar Roos, som sköter de standardiserade räk-

Tabell 1

ANTALET STRÄCKANDE ROVFÅGLAR av olika kategorier i Falsterbo hösten 1999.
Number of migrating raptors of different categories at Falsterbo in the autumn of 1999.

Art	Adulta			Juvenila			Honfärg.	Obest.	Totalt
	Hane	Hona	Summa	Hane	Hona	Summa			
Bivråk			4 607			749		166	5 522
Brun glada			6			1			7
Röd glada			185			861		137	1 183
Havsörn			5			10		4	19
Brun kärrhök	86	105	191			810	37	40	1 078
Blå kärrhök	15	14	29			93	55	3	180
Ängshök	1	2	3			7			10
Duvhök			0	11	1	13			13
Sparvhök	48	58	106	179	137	316		29 650	30 072
Ormvråk			850			1 144		16 508	18 502
Fjällvråk	48	63	170			33		51	254
Fiskgjuse	43	23	89			225		99	413
Tornfalk	50	34	95			402		114	611
Stenfalk	9	9	18			87	58	99	262
Lärkfalk			2			46		10	58
Pilgrimsfalk	13	13	26	6	2	8		6	40

KARTAN VISAR de rovfågelsträcklokaler i Sverige och Danmark som diskuteras i texten.

ningarna i Naturvårdsverkets regi. Dessutom har ett antal besökande ornitologer hjälpt till under enstaka dagar. Alla inblandade tackas varmt för sin medverkan.

Siffror från Stevns klint, på den danska sidan av Sundet, har som vanligt tillhandahållits av Tim Andersen. Bevakningen vid Stevns klint var något sämre än flertalet år med 37 räkningsdagar 1 aug.-20 nov. Vid Hellebæk, norr om Helsingör räknades rovfåglar totalt 72 dagar under samma tidsperiod och en sammanställning har erhållits från Steen Søgaard.

RESULTAT OCH DISKUSSION I tabell 1 redovisas det totala antalet köns- och åldersbestämda exemplar för alla regelbundna arter. Liksom tidigare år har de obestämda exemplaren fördelats efter bestämd procent i varje 10-dagarsperiod (se Kjellén 1988 för diskussion). Totalantal och ungfågelsandel för de senaste två åren samt medelvärden för olika tidsperioder återfinns i tabell 2, medan tabell 3 redovisar säsongens tre bästa sträckdagar för de vanligare arterna.

Medan vädret i maj tidvis var regnigt och kyligt blev sommaren bättre än på flera år. Även om gna-

Tabell 2

STRÄCKANDE ROVFÄGLAR i Falsterbo 1986-1999 - totalsummor och ungfågelsandel.
Totals and proportion of juveniles in migrating raptors at Falsterbo 1986-1999.

	1998	1999	Medel Mean	Medel 86-90	Medel 91-95	Medel 96-99	% Juv 1998	% Juv 1999	Medel Mean	Medel 86-90	Medel 91-95	Medel 96-99
Bivråk	4 071	5 522	5 024	5 784	4 626	4 570	9	14	10	13	9	9
Brun glada	9	7	7	8	6	7	22	14	11	11	10	11
Röd glada	1 002	1 183	668	360	694	1 021	69	82	78	83	76	75
Havsörn	6	19	10	7	14	10	50	68	35	36	36	33
Brun kärrhök	897	1 078	710	488	791	888	71	81	77	76	78	77
Blå kärrhök	107	180	204	258	173	176	62	82	62	59	57	71
Ängshök	5	10	10	9	11	11	80	70	54	46	51	67
Duvhök	15	13	43	28	70	27	100	100	97	96	95	100
Sparvhök	23 053	30 072	16 354	14 464	13 972	21 695	66	82	79	79	80	76
Ormvråk	7 740	18 502	11 112	11 290	10 410	11 768	50	56	45	38	44	55
Fjällvråk	620	254	787	1 120	741	427	32	17	21	25	19	20
Mi. skrikörn	6	1	5	6	4	3	0	0	0	0	0	0
Kungsörn	1	3	2	2	3	2	-	100	61	58	62	63
Fiskgjuse	248	413	251	200	275	285	60	71	54	49	51	62
Tornfalk	287	611	419	453	401	398	81	81	74	70	75	79
Aftonfalk	0	0	2	1	2	2	-	-	87	87	87	92
Stenfalk	182	262	202	221	173	214	64	89	86	88	86	84
Lärkfalk	42	58	41	43	45	35	88	93	86	89	84	85
Pilgrimsfalk	34	40	29	21	29	39	30	23	30	40	22	27
Totalt	38 325	58 228	35 879	34 763	32 440	41 575	55	62	55	55	54	57

garna i Norrland, som vanligt nuförtiden, generellt inte hade något toppår förefaller tillgången längre söderut allmänt ha varit god. Sammantaget gav detta den bästa häckningssäsongen på många år med höga ungfågelsandelar hos flertalet rovfåglar (Tab. 2). Västvindarna dominerade klart under större delen av hösten utan att nå stormstyrka. Fram till början av oktober var det rekordvarmt, medan ett markant kallluftgenombrott i mitten av månaden resulterade i en kraftig sträcktopp. Dessutom regnade det mindre än normalt under hösten. Kombinationen av en bra häckningssäsong och gynnsamt väder för koncentration av sträcket till Falsterbohalvön ledde till den bästa säsongen i modern tid med totalt drygt 58 000 inräknade rovfåglar att jämföra med ett medeltal på knappt 34 000 de tretton närmast föregående åren. Rekordsummor bokfördes för hela sex arter: glada, havsörn, brun kärrhök, sparvhök, fiskgjuse och tornfalk samtidigt som flera dagsrekord raderades ut. Endast duvhök och fjällvråk avviker klart från den allmänt positiva trenden.

BIVRÅK *PERNIS APIVORIS* Totalt 4757 adulta bivråkar innebär den högsta siffran på flera år. En första sträcktopp inföll 22-24 augusti och följdes av en ny topp 29-31 augusti. Passagen var mindre koncentrerad än flertalet år och dagsiffrorna låg hela tiden under 1000-sträcket, med som mest 757 redan den 23 augusti (Tab. 3). Mediandatum 29 augusti ligger en dag senare än genomsnittet. Den första juvenila siktades den 22 augusti och antalen ökade sedan fram till sträcktoppen som inföll normalt den 12 september. Så sent som den 3 oktober sträckte 26 ungfåglar och hela 69 ex denna månad för antas vara en följd av det varma septembervädret. Årets senaste var en vingskadad adult den 18 oktober. Sammanlagt 765 juvenila motsvarar en ungfågelsandel på 14 %, vilket faktiskt är den tredje högsta under serien och klart över medel (Tab. 2). Även om samtliga häckningsförsök i studieområdet i Dalsland misslyckades som en följd av regnigt väder och dålig getingförekomst (Ilmo Södergren in lit.), så har bivråkarna uppenbarligen lyckats bättre i andra delar av landet. En studie av

medelvärdena för olika tidsperioder i tabell 2 antyder att den långsiktiga minskningen bromsats något de senaste åren.

Vid Stevns klint räknades totalt 2265 bivråkar med som mest 682 ex den 30 augusti. Denna dag bokfördes endast 616 ex i Falsterbo, men annars låg siffrorna där generellt klart över de danska. Dålig täckning i början av säsongen bidrog till att endast 274 sträckare sågs vid Hellebæk. Dock ligger genomsnittet vid den norra delen av Öresund för de senaste sexton åren endast på 13 % av motsvarande antal i Falsterbo.

Totalt har 93 bruna glador räknats under fjortonårsserien. Av dessa var 85 % adulta med ett mediandatum 31 augusti och 15 % juvenila med mediandatum 22 september. Ordningen överensstämmer med övriga tropikflyttande rovfåglar men skillnaden mellan åldrarna är större. Bland de adulta urskildes fem som fjolårsfåglar (2K) med mediandatum 11 september, alltså mitt emellan gamla och ungfåglar.

RÖD GLADA *MILVUS MILVUS* Det av WWF stödda gladprojektet avslutades 1998 (Kjellén 1999b). Emel-

FOTO: JAN ELMELID/N

Brun glada - sju stycken räknades in i Falsterbo under hösten

BRUN GLADA *MILVUS MIGRANS* Den första bruna gladan vände den 7 augusti. Adulta fåglar sträckte sedan ut 18 och 23 augusti samt 10 och 23 september. Dessa följdes av en 2K-fågel den 29 september och en ungfågel den 5 oktober. Under fjortonårsserien har antalen varierat mellan 1 (1986) och 15 (1990) sträckare.

Årets sju fåglar överensstämmer med genomsnittet, medan en studie av medeltalen för olika femårsperioder inte visar någon trend under hela serien (Tab. 2). Vid Stevns klint räknades 4 bruna glador under hösten, varav ett ytterligare ex den 10 september inte sågs i Falsterbo. Liksom sin röda släkting är arten betydligt sällsyntare uppe vid Hellebæk, där endast två höstfynd gjorts sedan 1984.

lertid har fortsatta studier av Per-Olof Andersson och Hannes Odeén möjliggjort kontroll av häckningen för sammanlagt 44 par inom den tidigare provytan. Dessa producerade i genomsnitt 2,11 flygga ungar och endast 11,4 % av häckningarna misslyckades. Detta gör 1999 till ett av de bästa åren någonsin (Kjellén 1999b) och borgar för en fortsatt populationstillväxt.

Redan från slutet av juli registrerades mindre antal på Falsterbohalvön, men utsträcktet i augusti inskränkte sig till 57 glador. Rekordvärmen i september var sannolikt orsaken till att siffrorna även då var ovanligt låga med som mest 44 ex den 10:e och 45 ex den 29:e. Efter några dagars blåsig väderlek lossnade det emellertid ordentligt den 5

oktober. Denna dag var solig med måttlig sydvästlig vind som efterhand vred mot syd. Sträcket stoppades tillfälligt av en kraftig regnskur vid 14-tiden men fortsatte sedan i svag sydvästvind fram till 17.00. Fram till klockan 11 hade bara 7 glador passerat men en kraftig eftermiddagstopp ledde till rekordsumman 303 utsträckande. Av dessa bokfördes 285 insträckande på den danska sidan. På kvällen fanns en hel del glador kvar inne över halvön och sträcket fortsatte i svag nordvind följande dag, då ytterligare 298 glador räknades. Denna dag bokfördes emellertid endast 61 ex vid Stevns klint. Sammanlagt passerade lite drygt hälften av årets sträckare dessa båda dagar.

Därefter inföll en mindre topp i samband med kallluftsgenombrottet den 15 oktober då 120 glador bokfördes i Falsterbo jämfört med 166 på den danska sidan. Ytterligare 102 ex passerade de följande tre dagarna men sedan tog sträcket i princip slut. Dock räknades 17 insträckande vid Stevns så sent som den 22 november. Totalt 1183 glador utgör en ny rekordnotering som dock med nuvarande beståndsutveckling inte kommer att stå sig så länge.

Om vi antar att årets 966 ungfåglar i Falsterbo i likhet med tidigare studier utgör 70 % av de juvenila som lämnar landet, lägger till 11 % av grovt 1000 övervintrare och räknar med att 10 % av de juvenila omkommer innan höststräcket (jfr. Kjellén 1999b) så skulle årets ungproduktion motsvara ett häckande bestånd på 777 par i Skåne. Utanför Skåne rapporterades 1998: 25 par från Halland, 15 par från Blekinge, 3 par från Småland och 1 par i Uppland och beståndet uppskattades till 50 par (Tyrberg 1999). Rapporteringen är så ofullständig att jag skulle vilja höja antalet till 75 par 1999 vilket då ger ungefär 850 par i hela landet. Sannolikt är detta snarast i underkant.

Den sena sträcktoppen ledde till mediandatum 6 respektive 14 oktober för ungfåglar och adulta, vilket är nio respektive sju dagar senare än genomsnittet. Ungfågelsandelen på 82 % är den högsta på flera år sannolikt som en följd av det goda häckningsresultatet. Den går annars emot en trend med en ökande andel äldre glador i Falsterbo under perioden (Tab. 2).

ORMÖRN *CIRCUS GALLICUS* Den 24 augusti passerade en äldre fågel vid Kanalen som sågs insträckande vid Stevns klint en timme och 40 minuter senare.

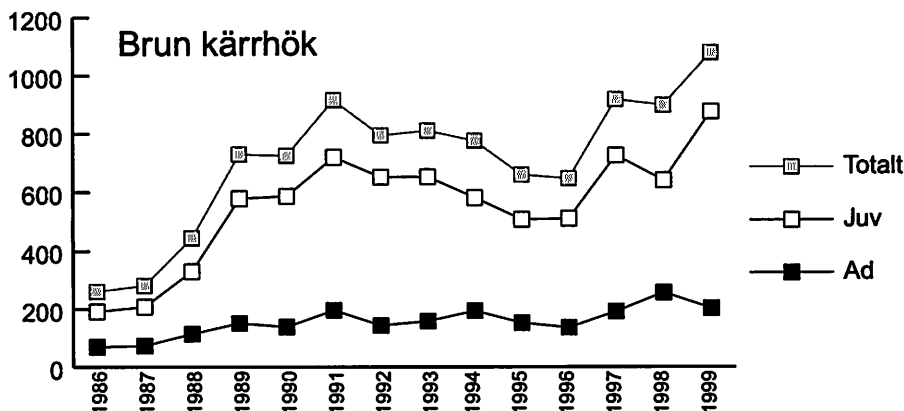
En annan äldre fågel vände vid Kanalen den 29 augusti men sågs ej mer. Däremot registrerade en insträckande ormörn på den danska sidan den goda sträckdagen 5 oktober. Efter att den tidigare varit mycket sällsynt har totalt 12 ormörnar observerats i Falsterbo sedan 1986. Detta ger ett medeltal på nästan en per år och trenden är snarast ökande. Fåglarna har setts mellan 21 augusti och 3 oktober med mediandatum den 31 augusti.

HAVSÖRN *HALIAETUS ALBICILLA* Det svenska beståndet av havsörn fortsätter att öka (Tyrberg 1999), och även om flertalet övervintrar längre norrut speglas detta av en generell ökning i Falsterbo. Årets 19 ex överträffar den tidigare rekordnoteringen från 1992 med en fågel. Möjligen samma subadulta örn vände under fyra olika dagar i slutet av augusti-början av september.

Sträcktoppen inföll i samband med det markanta kallluftsgenombrottet i mitten av oktober. Förutom 6 sträckande havsörnar vände minst tre ytterligare ex den 15 oktober. Följande dag bokfördes hela 7 utsträckande, varav sex också noterades på den danska sidan. Därefter räknades fyra örnar i slutet av oktober och två i mitten av november. Ytterligare minst fem havsörnar iakttogs vid Stevns klint (varav en den 21 november), där totalt 17 ex registrerades under hösten. Även vid Hellebæk ökar antalet sträckare och årets sex fåglar tangerar årsbästa för lokalen.

Åldersfördelningen i Falsterbo var 2 adulta, 4 subadulta och 13 juvenila. Flertalet år ses inga adulta medan ungfågelsandelen på 68 % är den högsta noterade (Tab. 2). Sannolikt speglar detta ett bra häckningsutfall i Sverige och möjligen i hela Fennoskandien, som utgör ursprungsområde för skånska övervintrare liksom troligen även för sträckare i Falsterbo.

BRUN KÄRRHÖK *CIRCUS AERUGINOSUS* Sträcket var som vanligt igång från starten i början av augusti, med t. ex 34 ex redan den 7:e. En första topp, med sammanlagt 189 bruna kärrhökar, registrerades 12-18 augusti. Kulminationen inföll normalt i slutet av månaden med som mest 95 ex den 29:e och 80 ex såväl 23 som 25 augusti. Antalen minskade sedan successivt under september, då högsta siffra inskränkte sig till 48 ex på månadens första dag. Värmen gjorde att fler än vanligt dröjde sig kvar in i oktober. Hela 53 ex passerade den goda

FIGUR 1. Sträcket av brun kärrhök i Falsterbo 1986-1999 uppdelat på adulta och juvenila.
The migration of Marsh Harrier at Falsterbo 1986-1999 with adults and juveniles separated.

sträckdagen 5 oktober och sista fågeln bokfördes den 16:e. Jämfört med mer utpräglade termikflytare som vråkar och glador är passagen mindre koncentrerad till ett fåtal toppdagar, och under hösten bokfördes utsträckande bruna kärrhök under totalt 62 dagar. Detta medförde att årssumman för första gången passerade 1000-sträcket (Tab. 2). Vid Stevns klint låg dagssiffrorna generellt klart under Falsterbos, förutom den 22 augusti då 75 bruna kärrhök räknades jämfört med endast 33 på den svenska sidan. Att årssumman på 451 ex endast utgör 42 % av den i Falsterbo, mot normalt drygt hälften, får antas bero på en sämre täckning än vanligt. Uppe vid Hellebæk är antalen generellt betydligt lägre och årets 126 ex utgör den näst högsta siffran hittills.

Resultaten från de fyra riksinventeringar som gjorts visar att sträckssiffrorna från Falsterbo väl speglar den markanta populationsökning som ägt rum sedan 1960-talet (Kjellén 1996). Däremot är det inte säkert att ökningen sker i så tydliga etapper som antyds av såväl de standardiserade räkningarna som denna serie (Kjellén 1996, Fig. 1). Således stöds den antydda stagnationen i mitten av 1990-talet inte av data från häckningsplatserna. Istället torde den åtminstone delvis förklaras av en väderbetingad sämre koncentration av sträcket till Falsterbohalvön åren 1994-96. Eftersom ungfågeln generellt koncentreras mer till Falsterbo, styrs vågorna i utvecklingskurvan främst av dessa. Däremot uppvisar kurvan för de adulta fåglarna en betydligt jämnare ökning (Fig. 1).

Mediandatum för honorna inföll sex dagar tidigare än normalt den 25 augusti, medan ungfåglar och hanar kulminerade mer normalt, 26 augusti respektive 4 september. Även om ungfågelsandelen hela tiden varit mycket hög ligger årets 81 % över genomsnittet (Tab. 2). Flertalet år dominerar honorna bland de adulta sträckarna och årets 56 % ligger endast en procent över genomsnittet. Bland årets hanar var 15 % fjolårsfåglar (2K), jämfört med 10 % för de mer svårbestämda honorna. Fjolårshannarna passerade i genomsnitt 10 dagar senare än övriga hanar, medan mediandatum för de yngre honorna inte avvek från de andra honorna. Allmänt bland rovfågeln gäller att subadulta fåglar, vilka normalt inte häckar, sträcker söderut före de adulta.

BLÅ KÄRRHÖK *CIRCUS CYANEUS* Den första blå kärrhöken siktades den 11 augusti och följdes av ytterligare sju adulta under månaden. Första ungfågeln noterades programenligt i början av september men totalt endast 13 ex under månaden är rekordlåg. Sannolikt var värmen främsta orsak till att sträcktoppen blev relativt sen, dock ej lika extrem som närmast föregående år. Liksom för flertalet arter noterades två tydliga oktobertoppar med som mest 23 ex såväl den 6 som den 16 oktober. Sedan följde en gles ström av mindre antal fram till mitten av november. Totalt 180 blå kärrhök innebär en klar uppgång jämfört med fjolårets bottennotering och ett högre värde än genomsnittet sedan 1991 (Tab. 2). Detta bryter en tydligt nedåt-

Tabell 3

DE TRE BÄSTA STRÄCKDAGARNA i Falsterbo 1999 för de vanligare rovfågarna.
The three best days at Falsterbo in autumn 1999 in the most common raptors.

Art	Antal	Dag	Antal	Dag	Antal	Dag(ar)
Bivrák	757	23 aug	668	29 aug	629	31 aug
Glada	303	5 okt	298	6 okt	120	15 okt
Brun kärrhök	95	29 aug	80	23 aug	80	25 aug
Blå kärrhök	23	6 okt	23	16 okt	14	14 & 15 okt
Sparvhök	3 468	5 okt	1 326	29 aug	1 215	13 okt
Ormvrák	6 226	15 okt	5 223	14 okt	1 778	6 okt
Fjällvråk	60	14 okt	39	15 okt	25	11 & 13 okt
Fiskgjuse	36	23 aug	34	11 sep	30	18 aug
Tornfalk	70	29 aug	65	25 aug	36	1 & 11 sep
Stenfalk	44	3 okt	25	4 okt	16	1 okt
Lärfalk	9	11 sep	6	12 sep	4	23 aug

gående trend sedan början av 1980-talet. Efter-
som ungfågelsandelen på 82 % är den högsta hit-
tills får ett bra häckningsresultat antas vara en
starkt bidragande orsak. Detta trots att ungfåglar-
na generellt är klart mer koncentrerade till Falster-
bo jämfört med de adulta (Kjellén 1997). Vid Stev-
vns räknades totalt 86 blå kärrhök vilket utgör
knapp hälften av antalet i Falsterbo och liksom för
föregående art är andelen jämförelsevis låg. Även
vid Hellebæk har arten minskat den senaste tjugo-
årsperioden och höstens 105 ex är den högsta sif-
fran på flera år.

En allmän senareläggning av sträcket hos juve-
nila blå kärrhök har ägt rum under hela studie-
perioden. Mediandatum har förskjutits från den
30 september åren 1986-90, till 9 oktober 1991-
95 och 17 oktober de senaste fyra åren. På samma
sätt har mediandatum för honorna ändrats från
den 8 till den 16 september och även bland hanar-
na finns en motsvarande tendens. Mindre senare-
läggningar åt samma håll kan även ses hos glada,
ormvråk och fjällvråk varför det sannolikt främst är
allmänna väderförändringar som ligger bakom.
Normalt sträcker klart fler gamla honor än hanar i
Falsterbo och årets 53 % ligger sex procent under
genomsnittet för fjortonårsserien.

ÄNGSHÖK *Circus pygargus* Sammanlagt tio ängshö-
kar överensstämmer med medeltalet från hela peri-
oden (Tab. 2) men får snarast anses vara en besvi-

kelse för en ökande art ett allmänt bra år. Sträcket
inleddes med en ungfågel den 13 augusti och följ-
des av en hona fem dagar senare. En markant topp
inföll den 23 augusti då hela sex ängshökar räknas-
des. Detta nya dagsrekord bestod av en hane, en
hona samt fyra ungfåglar och följdes av enstaka
juvenila den 24 och 29 augusti. Den spontana
rapporteringen antyder ett minskande fastlands-
bestånd från 25-30 par 1995 till omkring 10 par
1996-97 (Tyrberg 1999). Eftersom detta inte sla-
git igenom i Falsterbosiffrorna är kanske situa-
tionen inte fullt så dystert. Dessutom speglar rimligen
årets förhållandevis höga ungfågelsandel (Tab. 2),
liksom för flertalet övriga rovfåglar, en lyckad
häckningssäsong. Vid Stevns klint räknades fem
ängshökar under hösten av vilka så många som
fyra inte registrerades på den svenska sidan.

STÄPPHÖK *Circus macrourus* Ovanligt många stäpp-
hökar sågs i de nordiska länderna under hösten
(Western Palearctic news-Birding World). Ensta-
ka ungfåglar sträckte ut vid Nabben 11 och 26
september utan att observeras på den danska si-
dan. Dessutom noterades honfärgade "stängshö-
kar" 30 augusti och 29 september. Dessa fåglar
kändes som stäpphökar, men passerade för långt
bort för en säker artbestämning.

Totalt har under fjortonårsperioden 13 stäpp-
hökar bokförts i Falsterbo, med fynden spridda
över sju år. Observationerna fördelar sig på nio

hanar med mediandatum 11 september och fyra ungfåglar med medianen 10 september. Uppträdandet är betydligt senare än ängshöken som kulminerar i slutet av augusti. Den höga andelen hanar torde främst bero på att dessa är lättare att urskilja på håll. Rimligen passerar lika många honor men dessa har i så fall inte kommit tillräckligt nära för en säker identifiering.

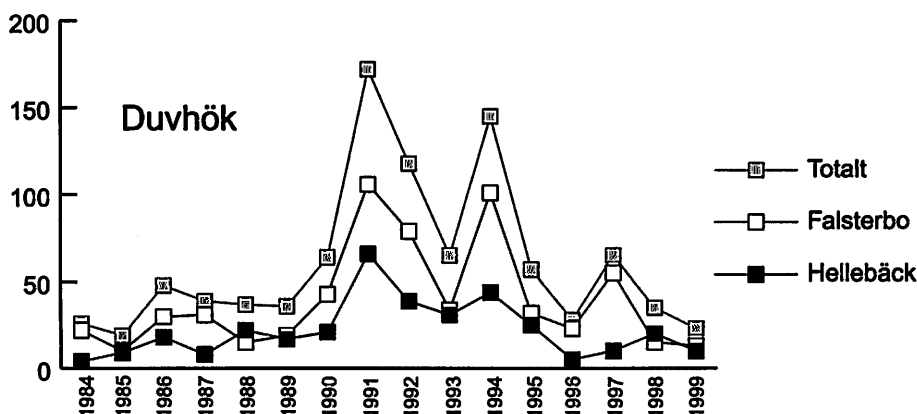
Relativt få ängshökshonor har setts i september och ett fåtal honfärgade "stängshökar" som observerats i denna månad utgjordes troligen av stäpphökar. Även antalet ungfåglar förefaller lågt i förhållande till hanarna. Troligen har även några sådana gått som obestämda eller möjligen som ängshökar. Som kuriosas kan nämnas att en juvenil stäpphökshane (könsbestämd på ögonfärgen) uppehöll sig på Falsterbohalvön under senare delen av december 1999 och första veckan i januari 2000. Detta utgör det första vinterfyndet i landet.

DUVHÖK *ACCIPITER GENTILIS* Sträcket utlöstes av kal-luftsgenombrottet i mitten av oktober med 4 ex den 16 oktober och två följande dag. Därefter passerade ytterligare sju duvhökar enstaka dagar fram till den 11 november. Vid Stevns klint räknades totalt 9 ex varav fyra inte sågs på den svenska sidan. Sträcktoppen den 18 oktober ligger tio dagar tidigare än normalt. Endast ungfåglar var inblandade och minst 85 % av dessa utgjordes av hanar.

Sammanlagt 13 duvhökar innebär att arten var en av två som låg klart under medel (Tab. 2). På

1940 och 1950-talen var antalen i Falsterbo mycket låga med i genomsnitt endast 0,3 respektive 1,5 sträckare (Rudebeck 1950, Ulfstrand m. fl. 1974). Från det att de standardiserade räkningarna inleddes 1973 registrerades en tydlig uppgång fram till början av 1990-talet (Roos 1996 och tidigare). Såväl denna serie som de något lägre siffrorna från Hellebæk visar en kraftig ökning av antalen i början av 1990-talet och en lika kraftig nedgång sedan dess (Fig. 2). Även om flertalet duvhökar övervintrar norr om Falsterbo är det troligt att sträckesiffrorna speglar populationsutvecklingen i landet. En allmän uppgång under 1970 och 1980-talen kan förmodas hänga samman med minskad jakt efter fridlysningen, men det är också tänkbart att minskad giftbelastning slagit igenom. Den kraftiga nedgången under den senaste femårsperioden stöds av en allmän minskning i Finland (Taivalmäki m. fl. 1998) och Uppland (M. Tjernberg muntl.).

Ett personligt intryck är att det ses klart färre duvhökar i Skåne vintertid på senare år, jämfört med under tidigare vintrar. Vad som ligger bakom nedgången är dock långt ifrån klart. Att förföljelsen skulle ökat så mycket att det skulle ha en negativ effekt förefaller osannolikt. Rimligen hänger minskningen samman med en sämre ungtproduktion till följd av ett sämre näringsunderlag. Duvhöken föredrar gammal skog och det har antagits att den storskaliga omvandlingen och utarmningen av skogslandskapet skulle kunna påverka före-

FIGUR 2. Antal sträckande duvhökar i Falsterbo och Hellebæk 1986-1999
Number of migrating Goshawks at Falsterbo and Hellebæk 1986-1999.

komsten av viktiga bytesdjur, som skogsfågel, negativt (Ahlén & Tjernberg 1996). Detta torde emellertid vara en mer successiv övergång och inte något som förändrats radikalt sedan början av 1990-talet. Den svenska häckfågeltaxeringen (Svensson 1999) redovisar en nedgång i orrbeståndet under 1990-talet men en djup svacka under slutet av 1970 och början av 1980-talet, då duvhöken ökade, så här finns inget entydigt samband. Dessutom visar omfattande finska skogsfågeltaxeringar relativt stabila bestånd under 1990-talet (Helle & Wikman 1998)

SPARVHÖK *ACCIPITER NISUS* Efter fjolårets nya rekord-siffra kändes det nog som om den skulle stå sig ett tag, men så blev ingalunda fallet. Mindre antal sträckte från 7 augusti och redan den 22-25 registrerades drygt 2500 med maximalt 916 ex den 23:e. Efter några sämre dagar kom en ny topp med 1326 den 29 augusti. I det varma septembervädret räknades tresiffriga antal flertalet dagar med som mest 1160 ex den 29:e och 920 ex följande dag.

Efter några blåsiga dagar sträckte 828 ex den 4 oktober. Den 5 oktober inleddes med "morgonsprut" av 895 sparvhökar lågt i söder de första 45 minuterna och fram till klockan 11 hade 1567 inräknats. Efter en regnskur klarnade det snabbt upp och vinden avtog. Sparvhökarna kom nu spritt och relativt högt varför en del sannolikt missades. När räkningarna avbröts 17.00 summerades smått fantastiska 3468 ex vilket är drygt tusen mer än det tidigare dagsrekordet från den 31 oktober 1998. Även vid Stevns klint blev det nytt dagsbästa med 2206 sparvhökar.

Efter detta följde ytterligare fyra tusendagar i Falsterbo med 1018 ex den 6:e, 1074 ex den 11:e, 1215 ex den 13:e och 1013 ex den 14 oktober. Även om antalen under senhösten var betydligt lägre än närmast föregående år så bokfördes ytterligare femton tresiffriga antal till och med den 6 november, varefter antalen minskade snabbt. Det nya årsrekordet slutade på 30 072, en putsning av det gamla med 7000! Den höga summan utgör 52 % av årets utsträckande rovfåglar (Tab. 2) och får antas vara en följd av en god ungpåproduktion i kombination med bra sträckväder under hösten.

Sämre bevakning vid Stevns bidrog till att höstens 7066 sparvhökar endast utgör 23 % av Falsterbosiffran mot normalt ungefär det dubbla. Vid Hellebæk räknades 2019 ex vilket ligger 500 över genomsnittet sedan 1984.

Falsterbosiffrorna indikerar en positiv beståndsutveckling i Sverige på senare år (Tab. 2), medan de standardiserade räkningarna inte uppvisar någon ökning sedan början av 1980-talet (Roos 1996 och tidigare). I Finland, där man inventerat rovfåglar i ett stort antal provtytor sedan 1982, ökade sparvhöken under 1980-talet men har sedan dess legat på ungefär samma nivå (Täivalmäki m. fl. 1998). Ungfågelsandelen har hela tiden varit hög i Falsterbo, och årets 82 % ligger endast något över medel (Tab. 2).

De unga honornas sträcktopp inföll något tidigare än normalt den 1 september, medan sträcket av unga hanar kulminerade senare än vanligt den 5 oktober. Samma avvikelser rådde för de adulta med mediantatum den 13 oktober för honor och den 22 oktober för hanarna. Eftersom de fyra kategorierna har separerade sträcktoppar varierar könskvoten en del mellan åren. I år utgjorde hanarna 60 % bland ungfågeln och 40 % bland de adulta. Detta är ovanligt stora avvikelser från en i hela serien betydligt jämnare könskvot.

Artikelförfattaren Nils Kjellén

FOTO: MIKAEL ARINDER

ORMVRÅK *BUTEO BUTEO* Även ormråken hade ett mycket bra år och totalt 18 502 sträckare utgör den klart högsta siffran under perioden (Tab. 2). Detta grundas på en ovanligt hög ungfågelsandel (56 %) som sannolikt speglar en god ungtproduktion, eftersom åldrarna är ungefär lika koncentrerade till Falsterbo (Kjellén 1997). Därmed bryts en svagt negativ trend under 1990-talet. Vid Hellebæk räknades 22 444 ormråkar under hösten, den högsta siffran sedan starten 1984, och trenden har där varit svagt ökande under hela 1990-talet. Även om ingen större populationsförändring

och kallt med nattfrost ända ner i Skåne. Sträcket den 14 oktober började lite försiktigt på förmiddagen men framåt lunch lossnade det och totalt 5223 ex räknades in. Detta kan jämföras med 4032 ex vid Stevns klint och 3870 ex uppe vid Hellebæk. Framåt kvällen fanns ännu mycket vråk kvar inne över Falsterbohalvön och den 15:e var sträcket igång tidigt efter ytterligare en frostnatt. Utsträcket började långt i norr men drog sig successivt ner mot Nabben. Tveksamheten inför havet var förhållandevis liten och framåt dagen pågick utsträck tidvis på tre ställen på relativt hög

FOTO: HÅKAN LILJENBERG/PRESSENS BILD

Ormråken hade ett mycket bra år med ca 18.500 utsträckande fåglar i Falsterbo under hösten

ägt rum det senaste decenniet var antalen betydligt högre på 1950-talet med som mest drygt 37 000 sträckare hösten 1950 och ett dagsbästa på 14 799 den 25 september 1959 (Ulfstrand m. fl. 1974).

Antalen i augusti var som vanligt låga, men även under september uppträdde ormråken ovanligt sparsamt, troligen som en följd av det varma vädret. Högsta siffran inskränkte sig till 406 ex den 29 september. En första topp, som dock ej var lika extrem som för glada och sparvhök, kom i början av oktober. Den 5:e räknades 1020 ex vilket följdes av 1778 ex nästa dag. Denna dag korsade emellertid 3965 vråkar sundet uppe vid Hellebæk. Efter några blåsiga dagar blev det sedan klart

höjd. Detta gjorde det svårt att hålla kontroll på hela förloppet. Passagen var som intensivast mellan 14 och 15.00 då det verkligen öste ut vråkar och dagssumman slutade på 6226 ex. Detta kan jämföras med 6332 insträckande vråkar på den danska sidan, en förvånansvärt god överensstämmelse! Längre norrut hade antalen minskat och endast drygt 1000 ex räknades vid Hellebæk. Den 16 oktober sågs drygt 900 vråkar i Falsterbo vilket innebär att drygt 12 000, eller 67 % av totalsumman, passerade dessa tre dagar.

Mediandatum för de adulta inföll den 14 oktober vilket innebär en senareläggning med elva dagar jämfört med genomsnittet. Skillnaden gentemot ungfågellarna, som kulminerade mer normalt

den 15 oktober, var mindre än flertalet år. Under 1950-talet inföll sträcktoppen oftast i slutet av september (Ulfstrand m. fl. 1974) och en allmän senareläggning av sträcket till oktober verkar ha ägt rum sedan dess. Även i den här räkningsserien har mediantatum successivt infallit allt senare, med en total förskjutning på sju dagar för såväl adulta som juvenila ormvårkar, om man jämför perioderna 1986-90, 1991-95 och 1996-99. Orsaken till detta kan möjligen vara att höstarna blivit generellt mildare.

FJÄLLVRÅK *BUTEO LAGOPUS* Inte förrän den 15 september noterades den första fjällvråken och totalt bokfördes extrem låga 7 ex under månaden. Även oktobersiffrorna blev en besvikelse med ett årsbästa på endast 60 ex den 14:e. Efter mitten av oktober sträckte endast mindre antal. Totalt summerades endast 254 sträckare i Falsterbo och 91 ex (36 %) vid Stevns klint. Detta är det lägsta antalet under serien (Tab. 2) och fjällvråken avviker därmed markant från flertalet övriga arter. Efter en viss upprykning under fjolåret fortsätter således den starkt negativa trenden (Tab. 2) som en följd av bristen på goda gnagarår i norra Skandinavien ända sedan 1982. Ungfågelsandelen på 17 % ligger till skillnad från majoriteten av övriga arter under genomsnittet (Tab. 2).

Mest notabelt är att den tidigare samstämmigheten med den andra nordliga gnagarspecialisten, blå kärrhök (Kjellén 1999a), brutits de senaste två åren. Således hade fjällvråken ett förhållandevis bra år 1998 och ett dåligt resultat följande år, medan situationen var den omvända för blå kärrhök. Detta skulle kunna tolkas som att gnagarförekomsten generellt var bättre i fjällregionen, där flertalet fjällvråkar häckar jämfört med skogslandet som hyser de flesta blå kärrhökarna, sammaren 1998 mot det omvända i år.

Såväl hanar som honor och fjolårsfåglar (2K) kulminerade den 14 oktober vilket är något senare än normalt medan ungfågelnas sträcktopp inföll rekordsent den 3 november. I linje med en relativt hög ungfågelsandel 1998 var andelen 2K-fåglar förhållandevis hög (14 %). Bland de adulta fjällvråkarna dominerade honorna med 56 %, vilket är två procent högre än genomsnittet för hela perioden.

MINDRE SKRIKÖRN *AQUILA POMARINA* Troligen samma subadulta mindre skrikörn vände 23, 29 och 31 augusti. Efter höga antal ett par år i slutet av 1980-

talet har antalet mindre skrikörnar i Falsterbo minskat successivt (Tab. 2).

STÖRRE SKRIKÖRN *AQUILA CLANGA* Redan den 27 juli var en 2K-fågel, som hållit till en tid i Näsbyholmsområdet, nere i Falsterbo och vände. Samma fågel sågs sedan vid Kanalen 22-24 augusti och sträckte sannolikt ut den senare dagen. Den 31 augusti vände en 3-4K-fågel som sträckte ut följande dag. Därefter dröjde det till den 29 september då en yngre subadult fågel vände mot norr öster om Fyren.

Detta ger tre ex under hösten och till skillnad från sin mindre släkting har den större skrikörnen snarast ökat i Falsterbo under denna serie. De första fem åren noterades i genomsnitt 0,6 ex årligen vilket ökat via ett medeltal på 1,4 ex i början av 1990-talet till 2,0 ex de senaste fyra åren. Totalt har 18 större skrikörnar bokförts under perioden med mediantatum den 30 september. Dessa fördelar sig på fyra adulta, 12 subadulta och två äldre subadulta. Notabelt är att, liksom för den mindre släktingen, inga ungfåglar noterats.

STÄPPÖRN *AQUILA HIPALENSIS* En fjolårsfågel (2K) vände vid Kanalen den 24 augusti och sågs inte vidare. Tidigare har totalt 11 stäppörnar registrerats vilket ger ett medeltal på strax under en årligen sedan 1986. Totalt fördelar sig fåglarna på fem subadulta (äldre än 2K) med mediantatum 29 augusti, fyra 2K-fåglar med mediantatum 8 september och tre juvenila med mediantatum 27 september.

Stäppörnarna kommer rimligen från häckplatser i sydvästra Ryssland och övervintrar i första hand i östra Afrika söder om Sahara. Tågordningen i Falsterbo överensstämmer med övriga tropikflyttare. Intressant är att en fjärdedel utgörs av ungfåglar, medan sådana saknas helt bland de två skrikörnarna under perioden.

KEJSARÖRN *AQUILA HELIACA* De flesta höstarna 1986-1992 passerade en efterhand adult kejsarörn Falsterbo i slutet av september. Utöver denna har tidigare maximalt fem ex observerats i landet. Förutom sju havsörnar och en kungsörn sträckte en subadult kejsarörn ut vid Nabben den 16 oktober. Efter bara 20 minuter sågs den sedan insträckande vid Stevns klint. Att det var samma örn förefaller helt klart även om olika observationsomständigheter på de två lokalerna ledde till förvånansvärt skilda dräktbeskrivningar. Allmänt kan varierande av-

Kungsörn

FOTO: JAN ELMELID/N

stånd och ljusbetingelser leda till att olika beskrivningar av samma rovfågel kan bli rätt skilda. Detta ställer till problem när man t. ex. försöker utreda hur många mindre skrikörnar som setts i Skåne/Sverige under ett år eller åldern hos enskilda individer.

KUNGSÖRN *AQUILA CHRYSÆTOS* I samband med kal-luftsgenombrottet i mitten av oktober sträckte 2 unga kungsörnar den 15:e och ytterligare en följande dag. Dessa tre plus en ytterligare ungfågel den 15 oktober sågs insträckande vid Stevns klint.

Trenden i Falsterbo är svagt ökande, vilket möjligen speglar artens uppgång i södra Sverige. Sammanlagt 34 kungsörnar under perioden fördelar sig på 35 % sudadulta med mediandatum 21 oktober och 65 % juvenila med sträcktopp 15 oktober. Även hos de båda övriga senhöstflyttarna, havsörn och duvhök, tenderar de fåtaliga äldre fåglarna att passera efter ungfåglarna.

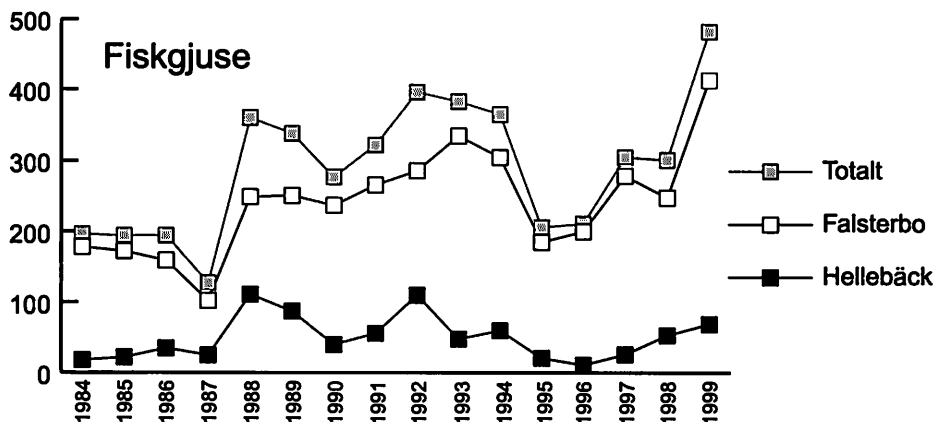
FISKGJUSE *PANDION HALIAETUS* Enstaka fiskgjusar observerades av andra redan i slutet av juli. En första topp med 86 ex kom relativt tidigt, den 13-18 augusti. Nästa topp från 22 till 25 augusti omfattade sammanlagt 98 gjusar och följdes av ytterligare 84 ex kring månadsskiftet. Därefter minskade antalen och bortsett från 34 ex den 11 september var antalen låga under månaden. I samband med väderomslag räknades 10 sträckare så sent som den 5 oktober. Skillnaden i sträcktid mellan könen var något större än normalt med en median på 18 augusti för honor och 31 augusti för hanar. Ungfåg-larnas kulmination den 29 augusti överensstämmer med genomsnittet för hela serien. Bland de adulta gjusarna var hanarna i majoritet med 62 procent, jämfört med en genomsnittligt jämnare könskvot på 52 % hanar.

Totalt 413 fiskgjusar utgör det högsta antal som räknats i Falsterbo (Tab. 2). En rekordhögt ungfågelsandel på 71 % pekar på ett bra häckningsresultat som en bidragande orsak. Som van-

FOTO: JAN ELMELID/N

Rekordmånga fiskgjusar noterades i Falsterbo under hösten 1999

FIGUR 3. Antal sträckande fiskgjusar i Falsterbo och Hellebäck 1986-1999
Number of migrating Ospreys at Falsterbo and Hellebäck 1986-1999.

ligt var antalet vid Stevns betydligt lägre, men totalt 125 ex utgör en förhållandevis hög siffra. Studier i olika delområden i södra och mellersta Sverige visar, trots stora lokala skillnader, på en relativt jämn ungproduktion på 1,3-1,9 ungar perioden 1973-1998 (Sondell 1999). Sträcksiffrorna från Falsterbo antyder snarast ett ökande bestånd medan antalen vid Hellebäck varit något mer stabila sedan 1994 (Fig. 3). De jämförelsevis låga antalen från 1995-96 orsakades sannolikt främst av en lägre väderbetingad koncentration till sträcklokaler. Saurola (1997) anger en årlig ökningstakt på i storleksordningen 1 % i Fennoskandien sedan mitten av 1970-talet.

TORNFALK *FALCO TINNUNCULUS* Sträcket inleddes i början av augusti men tog inte fart ordentligt förrän i mitten av månaden, för att nå en rejäl topp i slutet. Totalt 65 sträckande den 25:e och 70 den 29 augusti utgör bland de högsta dagssummor som registrerats i Falsterbo. En relativt jämn passage registrerades sedan fram till början av oktober, varefter endast enstaka tornfalkar passerade. Mediandatum för alla tre kategorierna inföll programenligt i början av september.

Liksom närmast föregående år var andelen hanar bland de adulta ovanligt hög med 59 %. Generellt har könskvoten svängt från en övervikt av honor i början av serien till en majoritet hanar mot slutet. I hela materialet råder för närvarande en helt jämn fördelning.

Efter en allmän nedgång under 1990-talet (Tab. 2, Kjellén 1999a) kom årets rekordsiffra på 611 sträckare något oväntat. Ungefär lika höga antal registrerades dock såväl 1989 (606 ex) som 1991 (609 ex). Även om ungfågelsandelen låg över genomsnittet (Tab. 2) koncentreras de juvenila till Falsterbo i betydligt högre utsträckning än adulta tornfalkar (Kjellén 1997) och en lika hög ungfågelsandel noterades det dåliga året 1998. Det är därför inte lika självklart att, som hos många andra arter, skylla årets rekorduppträdande på en god ungproduktion. Antalet adulta sträckare har varierat en hel del, från 22 till 213 under fjortonårsperioden. Årets 116 gamla tornfalkar ligger mycket nära medeltalet medan fjolårets låga siffra bidrog starkt till en hög ungfågelsandel det året. Om vi istället jämför med medeltalet adulta sträckare för hela serien sjunker 1998 års ungfågelsandel till 67 procent medan årets ligger kvar på 81 %, den högsta andelen under de fjorton åren. Slutsatsen blir då att även tornfalken hade en ovanligt bra häckningssäsong.

I Finland uppvisar tornfalken, i motsats till i Sverige, en positiv utveckling sedan 1982 (Taivalmäki m. fl. 1998). Det är således inte troligt att dessa passerar Falsterbo i någon högre utsträckning. Räkningar vid Mønstermyr, norr om Lista, i sydvästra Norge 1990-94 resulterade i en beräknad årlig passage av hela 508 väststräckande tornfalkar (Grimsby 1999). Detta antyder att en hel del skandinaviska fåglar ger sig ut över Nordsjön

från södra Norge. Medan flertalet arter passerar tidigare vid Mønstermyr än i Falsterbo kulminerade tornfalken den 13 september vilket är en vecka senare än medianen i Falsterbo.

STENFALK *FALCO COLUMBARIUS* De första stenfalkarna observerades den 22 augusti och redan sju dagar senare räknades 8 ex, en för årstiden hög siffra. En jämn passage av mindre antal registrerades hela september, med en viss ökning mot slutet. Till skillnad från flertalet arter var antalen höga under en period med friska syd-sydvästvindar vindar de första dagarna i oktober. Då bokfördes en kraftig topp med 44 ex den 3 oktober och 25 ex följande dag. Den första siffran överträffar det gamla dagsrekordet från den 21 september 1987 med fyra.

Liksom under den blåsiga hösten 1997 visar det sig att kraftiga västvindar ger högre antal i Falsterbo. I första hand torde detta bero på att falkarna i större utsträckning sträcker lågt över vattenytan och därmed observeras i högre grad. När vindarna sedan avtog och flertalet rovfåglar uppvisade en markant sträcktopp den 5 oktober sågs endast 6 stenfalkar. Därefter registrerades minskande antal, med endast en fågel i november.

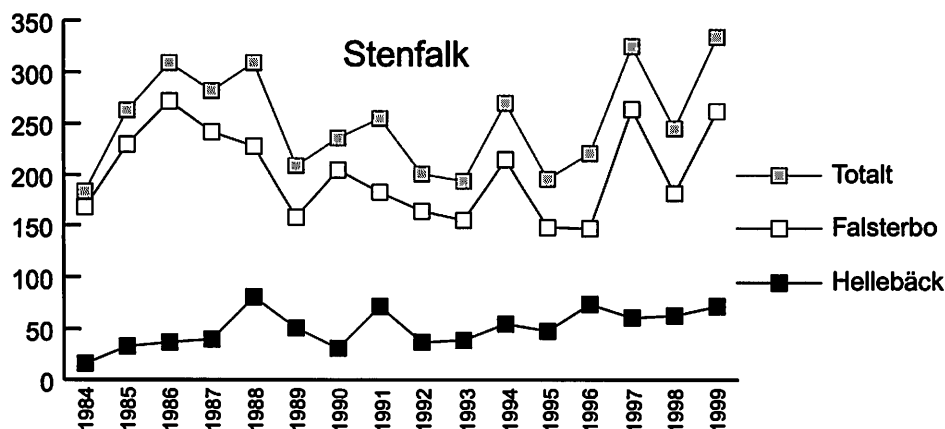
Medan medianen för de fåtaliga bestämda honorna som vanlig låg i början av september kulminerade såväl hanar som ungfåglar senare än normalt den 3:e respektive 1 oktober, sannolikt som en följd av det varma septembervädret. Medan antalen vid Hellebæk snarast har ökat något finns ing-

en tydlig trend i Falsterbo under perioden (Fig. 4). Liksom för flertalet andra rovfåglar innebär 262 stenfalkar en ovanligt hög siffra (Tab. 2). Ungfågelsandelen var som vanligt mycket hög (89 %) och det är snarast den höga totalsiffran som kan tas som intäkt på en god häckningssäsong. Dock spelar troligen vädret jämförelsevis stor roll hos en bredfrontsflyttare med låg koncentration till Falsterbo.

Således kan de höga antalen såväl 1997 som i år delvis förklaras med mer västvindar än normalt (jfr. ovan). Vid Stevns klint bokfördes rekordlåga 26 ex under hösten, men bevakning saknades flertalet goda sträckdagar.

LÄRKALK *FALCO SUBURTO* Totalt 58 lärfalkar innebär den näst högsta siffran under serien, endast slagen av 71 ex 1986. Möjligen speglar detta en god häckningssäsong. Däremot ligger genomsnittet för de senaste fyra åren förhållandevis lågt (Tab. 2). De standardiserade räkningarna i Falsterbo antyder en nedgång sedan 1950-talet och i Danmark där arten inte varit talrik i modern tid fanns på 1950-talet 10-20 par (Olsen 1992) jämfört med endast 5-10 par på 1990-talet (Jacobsen 1997). I Finland, där lärfalken är ungefär lika vanlig som i Sverige, visar häckfågelsaxeringar på ett i stort sett oförändrat bestånd sedan 1982 (Taivalmäki m. fl. 1998).

Årets första sträckare passerade den 7 augusti och följdes av ytterligare 19 under månaden. Dagssummorna ökade något i september med som mest 9 lärfalkar den 11:e och 6 ex följande dag.

FIGUR 4. Antal sträckande stenfalkar i Falsterbo och Hellebæk 1986-1999
Number of migrating Merlins at Falsterbo and Hellebæk 1986-1999.

TORNFALK OCH BLÅ KÄRRHÖK hade en ovanligt bra häckningssäsong under 1999. Detta indikeras av andelen ungfåglar (81% resp. 82%) bland sträckande tornfalkar och blå kärrhökar, vilket är de högsta siffrorna för arterna under de fjorton år projektet fortlöpt.

Båda arterna är gnagarspecialister, och tornfalken har en stor del av sitt bestånd i Norrland. Det är intressant att jämföra dessa arters utveckling med fjällvråk som är mer knuten till fjällregionen. För fjällvråk låg ungfågelsandelen på 17%, vilket är lågt. Den tidigare samstämmigheten med blå kärrhök (Kjellén 1999a) har därmed brutits de senaste två åren. Fjällvråken hade ett förhållandevis bra år 1998 och ett dåligt år 1999. Situationen var den omvända för blå kärrhök.

Gnagarförekomsten 1999 verkar alltså ha varit generellt bättre i skogslandet som hyser många tornfalkar och blå kärrhökar, jämfört med i fjällregionen där flertalet fjällvråkar häckar. Det omvända torde ha inträffat 1998.

FOTO: TOMAS HANSEN

Årets senaste bokfördes den 7 oktober, men vid Stevns klint noterades en insträckande två dagar senare. Årsumman slutade där på låga 9 ex, av vilka minst fyra inte sågs på den svenska sidan.

Endast fyra adulta fåglar i Falsterbo innebär att ungfågelsandelen som vanligt var mycket hög (93 %, Tab. 2). Mediandatum 20 augusti för adulta och 7 september för de juvenila innebär en något tidigare passage än normalt.

PILGRIMSFALK *FALCO PEREGRINUS* De första pilgrimsfalkarna sträckte den 18 augusti och följdes av ytterligare tretton i slutet av månaden. Detta är fler än de flesta år medan antalen i september istället var ovanligt låga fram till en topp på åtta ex under

månadens tre sista dagar. Liksom för stenfalken gynnas uppträdandet i Falsterbo av friska vindar från västsektorn. Därefter passerade 13 falkar under oktober och årets senaste sträckte ut den 15 november. Högsta dagssiffra inskränkte sig till 3 ex fem olika datum från 22 augusti till 4 oktober. Pilgrimsfalken är den enda rovfågel där hanarna sträcker före honorna i Falsterbo. Årets tågordning var normal med median 15 september för gamla hanar och 27 september för gamla honor, följda av unga hanar den 7 oktober och unga honor två dagar senare. Detta innebär i samtliga fall en något senare passage än normalt. Vid Stevns klint räknades endast 6 ex under hösten, varav fyra dock inte sågs i Falsterbo. Pilgrimsfalken är en av de rovfåglar

med lägst andel observerade på den danska sidan under perioden. Uppe vid Hellebæk registrerades 12 ex, en förhållandevis hög siffra.

Ungfågelsandelen har hela tiden varit betydligt lägre än för de mindre falkarna men årets 23 % ligger, till skillnad från flertalet arter, under genomsnittet (Tab. 2). Hanarna dominerade hos både adulta och juvenila och även i hela materialet finns en viss övervikt av hanar.

PILGRIMSFALKEN fortsätter att öka och 1998 häckade minst 70 par i Sverige (Lindberg 1999). Årets 40 sträckare ligger klart över medel men framstår jämfört med flertalet övriga rovfåglar inte som speciellt imponerande hos en ökande art (se tab. 2).

Denna artikel utgör:

Meddelande nr 198 från Falsterbo Fågelstation

REFERENSER

- Ahlén, I. & Tjernberg, M., eds. (1996) Rödlistade ryggradsdjur i Sverige - Artfakta. Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Helle, P. & Wikman, M. 1998. Metsäkanalintukannat viimesykyisellä tasolla. Riistantutkimuksen tiedote 153:1-9
- Jacobsen, E. M. 1997. Hvor mange fugle yngler i Danmark? - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 91:93-100.
- Grimsby, P. Ø. 1999. Høsttrekket av rovfugl ved Mønstermyr i Sørvest-Norge 1990-94. -Fauna norv. Ser. C, Cinclus 21:57-74.
- Kjellén, N. 1988. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön höstarna 1986 och 1987. - Anser 27:99-116.
- Kjellén, N. 1992. Differential timing of autumn migration between sex and age groups in raptors at Falsterbo, Sweden. - Ornithologica Scandinavica 23:420-434.
- Kjellén, N. 1996. Riksinventering av brun kärrhök 1995. - Vår Fågelvärld 55(3):6-15.
- Kjellén, N. 1997. Importance of a bird migration hot spot: proportion of the Swedish population of various raptors seen on autumn migration at Falsterbo 1986-1995 and population

changes reflected by the migration counts. - Ornithologica Scandinavica 27:21-34.

Kjellén, N. 1998. Annual variation in age and sex ratio among migrating raptors at Falsterbo, Sweden during 1986-1995. J. Ornithol. 139:157-171.

Kjellén, N. 1999a. Rovfågelsträcket över Falsterbohalvön hösten 1998. - Anser 38:23-35.

Kjellén, N. 1999b. Projekt Glada - Årsrapport 1998. - Anser 38:85-89.

Lindberg, P. 1999. Projekt Pilgrimfalk 1998. - Vår Fågelvärld, Suppl. 32:63-65.

Olsen, K. M. 1992. Danmarks Fugle - en oversigt. Dansk Ornithologisk Forening, København.

Roos, G. 1996. Sträckfågelräkning vid Falsterbo 1993-1994. Rapport 4359, Naturvårdsverket.

Rudebeck, G. 1950. Studies on Bird Migration. - Vår Fågelvärld, Suppl. 1.

Saurola, P. 1997. The Osprey (Pandion haliaetus) and modern forestry: A review of population trends and their causes in Europe. - J. Raptor Res. 31:129-137.

Sondell, J. 1999. Projekt Fiskgjuse 1999. Vår Fågelvärld, Suppl. 32:67-69.

Svensson, S. 1999. Svenska häckfågeltaxeringen 1998. Vår Fågelvärld, Suppl. 32:9-19.

Taivalmäki, J.-P., Haapala, J. & Saurola, P. 1998. Breeding and population trends of common raptors and owls in Finland in 1998. - Linnut-Vuosikirja 1998 : 38-53.

Tyrberg, T. 1999. Fågelrapport för 1998. - Vår Fågelvärld, Suppl. 32:75-129.

Ulfstrand, S., Roos, G., Alerstam, T. & Österdahl, L. 1974. Visible Bird Migration at Falsterbo, Sweden. - Vår Fågelvärld, Suppl. 8.

SUMMARY

For the fourteenth year in succession the migration of raptors over the Falsterbo peninsula was studied daily from August 1 until November 20. The results from 1986-1998 have been published annually in Anser (Kjellén 1999a and earlier). A summary of the results from the first five years was published in Ornithologica Scandinavica (Kjellén 1992), while the concentration rate of different species was discussed in Ornithologica Svecica (Kjellén 1997). Annual variation in numbers, as well as age and sex ratio during the first ten years was

analysed in *J. Ornithol.* (Kjellén 1998). At least one mobile observer was counting as close to the passage of migrants as possible. Table 1 gives number of migrating raptors of different categories in 1999. Annual totals from the whole period and the percentage of juveniles are depicted in Table 2. The three highest daily totals during the autumn in the most common raptors are given in Table 3.

A combination of an unusually good breeding result in most species and favourable westerly winds through most of the autumn resulted in an exceptional total of over 58 000 counted migrants (Tab. 2). No less than six species occurred in record numbers with several daily all time highs. Only Goshawk and Rough-legged Buzzard showed a poor result.

The White-tailed Eagle is doing well in Fennoscandia and although most winter north of Falsterbo increasing numbers migrate south, with 19 primarily juveniles this autumn. Adult Honey Buzzards occurred in comparatively high numbers with a normal peak in late August. The proportion of juveniles (14 %) was also relatively high (Tab. 2), reflecting an above average production of young. Seven Black Kites is a normal occurrence. The increase in the Swedish population of Red Kite continues and a total of 1183 migrants is a new all time high. The passage was very concentrated with 303 kites on 5 October and 298 the following day. Also the Marsh Harrier shows a continuous positive development with a new record of 1078 counted. As usual the proportion of juveniles was very high with 81 %.

While Northern Harrier occurred in the highest number in many years, the other northern rodent-specialist, Rough-legged Buzzard, obviously had another poor breeding season (Tab. 2). The passage of juvenile Northern Harriers has become proportionally later during the study, possibly reflecting milder weather in later years. Ten Montagu's Harriers is an average showing but the proportion of juveniles was comparatively high. After a clear increase during the 1970:s and 1980:s the number of Goshawks have dropped markedly since then. This is paralleled by a decrease in breeding numbers in Finland and the province Uppland. Over 23 000 Sparrowhawks in 1998 seemed hard to beat, but this year was exceptional. High numbers occurred from the middle of August and with the help of seven daily figures above one thousand, including a record peak of 3468 on 5 October, the new all time high ended at 30 072. A juvenile proportion of 82 % is above average.

Common Buzzards were sparse up until September but a marked peak of 12 000 birds during 14-16 October meant that 67 % of the annual total passed in just these three days. The total of 18 505 buzzards is the highest during the period, although even more (22 444) crossed the Sound at Hellebæk at the northern end. A good breeding season resulted in 56 % juveniles. Compared to the 1950:s a generally higher proportion of Common Buzzards pass in October instead of in late September nowadays. Although Golden Eagles are increasing as breeders in Southern Sweden, the numbers at Falsterbo remain very low (Tab. 2). A total of 413 Ospreys is another record number and the trend in Sweden, like in the rest of Europe, seems to be positive at the moment (Fig. 3). The production of young seems to be generally good (Sondell 1999) and 71 % juveniles is the highest figure so far.

Following an if anything negative trend during the period the record of 611 Eurasian Kestrels was a positive surprise. As in general this is most likely due to a good breeding season in combination with a high concentration rate at Falsterbo. A higher proportion of males among the adults during the last years means that there is now an even sex ratio in the whole material. A large part of the Eurasian Kestrels at Falsterbo probably have a northern origin. The population curve seems to be closer to Northern Harrier than Rough-legged Buzzard, probably reflecting a larger overlap in breeding range. Also Merlin occurred in good numbers with a new all time high of 44 migrants on 3 October. High numbers at Falsterbo are often associated with strong westerly winds, forcing the birds to fly lower, resulting in a higher discovery rate. The concentration of Hobbies at Falsterbo is very low, with this years 58 migrants well above average (Tab. 2). As in all smaller falcons juveniles are over represented at Falsterbo. The positive trend in Peregrine continues although 40 migrants in a generally good year is not that impressive. Although only 9 were counted at Stevns klint on the Danish side, four of these were not seen at Falsterbo.

Rarer species also had a good year with two Short-toed Eagles, two Pallid Harriers, one Lesser and three Greater Spotted Eagles, one Steppe Eagle and one Imperial Eagle during the autumn.

NILS KJELLÉN
Ekologihuset, S-223 62 Lund
SWEDEN

Sträckande vitkindade gäss